

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนา มีหลักศาสนธรรมที่สามารถน้อมนำไปปฏิบัติ มีศาสนสถานไว้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีศาสนบุคคลคือพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเผยแผ่พุทธธรรม ในสังคมไทยให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีฐานะพิเศษทางสังคม ได้รับการยอมรับนับถือ สังคมไทยให้ความเอื้อเฟื้อและแสดงความเคารพอ่อนน้อมต่อพระสงฆ์เมื่อได้พบเห็น ยิ่งพระสงฆ์ที่มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัดตามพระธรรมวินัยด้วยแล้ว มักจะได้รับการยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชนอย่างมาก เมื่อพระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีของพุทธศาสนิกชนยิ่งทำให้พระศาสนาเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป หากพระสงฆ์ประพฤติในทางเสียหายก็จะทำให้ศาสนามีความเศร้าหมองและประชาชนเสื่อมความศรัทธา เมื่อพระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติชอบคุณานุประโยชน์ก็จะเกิดแก่สังคมสงฆ์นั้น การที่พระสงฆ์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประชาชนมากขึ้น ก็ยิ่งควรต้องตระหนักในสมณภาวะและภาระหน้าที่ ที่เกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง โดยมีการศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง ไม่สร้างความเสื่อมทรามหรือสิ่งที่ไม่ดีงามแก่พระพุทธศาสนา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ : 2553 : 15)

ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีการรูปแบบและวิธีการจัดการ หรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนิน ไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอิทธิพล การวินิจฉัย การลงนิคมกรรม การวินิจฉัยข้อ

อุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจรรยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจกรรมคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจกรรมคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (กรมการศาสนา. 2547 : 22)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือการปกครองตามพระธรรมวินัย และให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้องในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเมื่อครั้งพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากในประเทศอินเดีย คณะสงฆ์และทางศาสนาได้ดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงประเทศไทย ครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายช่วยจัดระบบปกครองขึ้นเป็นครั้งแรกด้วยการที่ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก 121 ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้นก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองฝ่ายอาณาจักร ครั้นเมื่อถึงรัชการปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และต่อมาในปี พ.ศ.2535 ได้ทรงตราราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย และต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับวางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติและออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรม และใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร และต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพึงละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะเสียละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่” (พระธรรมปิฎก จารุธมฺโม 2553:1)

บทบาทหน้าที่และของพระสงฆ์คือศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งนำหลักคำสอนมาเผยแพร่แก่ประชาชน จัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป เผยแผ่พระพุทธศาสนา ก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอารามและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม โดยแบ่งการปกครองตามลำดับชั้นคือ ตั้งแต่เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสเจ้า (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) .2539 : 64

การปกครองคณะสงฆ์นั้น พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต) ได้มีแนวคิดและวิธีการปกครองตามรูปแบบของคณะสงฆ์ไทยซึ่งสอดคล้อง กับพระธรรมวินัยและเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ มติมหาเถรสมาคม ในทัศนะของพระเทพโสภณท่านได้แสดงไว้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ต้องมุ่งเน้นพัฒนาวัดแต่ละวัดให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นวัดทั้งหลายก็สร้างเครือข่ายโยงใยรวมกันทำงานร่วมกันเป็นทีมทั่วประเทศ ทั้งพยายามลดขั้นตอนสายบังคับบัญชาที่ซ้ำซ้อนไม่ทันการ โดยปรับปรุงระบบการทำงานของพระสังฆการี หรือทำรีเอนจิเนียริง (Reengineering) ให้กับการบริหารคณะสงฆ์ถือว่าเป็นระบบการบริหารที่ใช้ได้ดี โดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การปกครองคนต้องยึดธรรมาธิปไตยเป็นหลักในการปกครอง ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือสุขภาพใจว่า “...แม่น้ำกว้างใหญ่เพราะอยู่ต่ำอย่างแม่น้ำโขงรองรับหยาดน้ำหยดน้ำจากลำธาร ห้วย คลอง หนอง บึง ไหลมาเต็มเพราะแม่น้ำโขงอยู่ต่ำ ลองไปดูต้นแม่น้ำโขงที่อยู่สูง ที่นั่นแม่น้ำโขงจะเล็กนิดเดียว คนที่เป็นผู้นำก็เหมือนกัน จะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ต้องวางตัวเหมือนแม่น้ำเข้าถึงประชาชนเข้าถึงผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ใช่ทำตัวสูงเป็นพวกอวดชาติไทย ต้องเป็นธรรมาธิปไตยจึงจะยิ่งใหญ่ได้...” (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2550 :178) นอกจากนี้หลักธรรมาธิปไตยแล้ว พระธรรมวินัยก็เป็นหลักการสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์ ดังที่ท่านได้บรรยายแก่พระเลขานุการเจ้าคณะสังฆาธิการในเขตปกครองภาค ๒ ในการอบรมหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพเลขานุการไว้ว่า “การปกครองคณะสงฆ์ถือว่าการปกครองโดยยึดหลักธรรมวินัยเป็นที่ตั้งเป็นรูปแบบแผน โดยอาศัยอำนาจของรัฐและจารีตเป็นหลักอุดหนุน หลักในการบริหารงานบริหารคนนั้น ผู้ปกครองนักบริหารจะต้องรู้จักคนมีความรู้ มีความสามารถ มีความรอบรู้เกี่ยวกับคนร่วมงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับเสียก่อน ว่าใครมีความสามารถถนัดด้านไหนบ้าง เพื่อจะใช้คนถูกงาน” (สำนักงานเจ้าคณะภาค 2. 2543: 7)

เจ้าคณะตำบลเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ในระดับตำบลถือว่าใกล้ชิดกับประชาชนและคณะสงฆ์มากที่สุด มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน คือ 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถร

สมาคม ชื่อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา
การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์
ให้ดำเนินไปด้วยดี 3) ระวังอธิการกรณี วินิจฉัยการลงนิคกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำ
วินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ และ 5) ควบคุมและ
บังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน
และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ 6)
ตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2)

การบริหารมี 2 นัย คือ 1) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ
แปลว่า รอบ และหฺร ธาตุในความนำ ไป ดังนั้น คำว่าบริหาร จึงแปลว่านำไปโดยรอบ อีกสำนวน
หนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี หลีกหนี หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหฺ ปริหฺริตฺ
สมตฺ โถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหาร
ปัญหาและนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป และ 2) คำว่า บริหาร แปลมาจาก
ภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ
อำนวยความสะดวก จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง (สิริภพ เหล่าลาภะ. 2545:140)

การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานเป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ความสามารถและ
ทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อัน
จะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขในที่สุด ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมี
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาสังคม นอกจากนั้นการพัฒนาดตนเองกับ
การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานยังมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดอีกด้วย กล่าวคือประการแรก
ก่อนที่คนจะเข้าสู่การทำงานในองค์กรหนึ่งๆ นั้น บุคคลนั้นต้องมีความรู้ความสามารถมี
คุณสมบัติตรงตามที่องค์กรนั้นต้องการ ซึ่งบุคคลจะมีคุณสมบัติตามที่องค์กรกำหนดนั้นก็จะต้อง
มีการพัฒนาตนเองหรือได้รับการพัฒนาจากสถาบันต่างๆ จนมีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าสู่งาน
และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สองเมื่อบุคคลเข้าสู่งานแล้ว ก็เป็นหน้าที่ขององค์กร
ที่จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพ (ความสามารถ)ในการทำงานให้ดีที่สุด เพื่อประสิทธิผล
ขององค์กร จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานจะก่อให้เกิด
ประสิทธิผลขององค์กรในที่สุดนั่นเอง (กันตยา เพิ่มผล.2541:6-7)

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล มีความสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ซึ่งควรจะมีการศึกษาหาสาเหตุว่ามีปัจจัย อะไรบ้างที่จะทำให้การพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะ สงฆ์ ภาค 9 ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยในฐานะพระสังฆาธิการรูปหนึ่งในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขต ปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 โดยจะพัฒนารูปแบบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ซึ่งมีความคาดหวังว่าข้อเสนอเทศน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อการวางแผนและการดำเนินงานของเจ้าคณะตำบลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะ ส่งผลต่อการพัฒนาการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธศาสนิกชน ให้มีความมั่นคงถาวรต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
2. รูปแบบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 ที่เหมาะสมมีลักษณะอย่างไร
3. ผลการยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
2. เพื่อพัฒนารูปแบบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค 9
3. เพื่อยืนยันรูปแบบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะ สงฆ์ภาค 9 โดยผู้เชี่ยวชาญ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (พระสังฆาธิการระดับปกครอง) ปัจจัยด้านการเห็นแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน (สหธรรมมิก) ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยด้านการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม และปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาวิจัยในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนารูปแบบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่างการวิจัยระยะที่ 1

3.1.1 ประชากร ได้แก่ เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

จำนวน 786 รูป

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จำนวน 266 รูป โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของ Yamane. (1973 : 727)

3.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมายการวิจัยระยะที่ 2

3.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับปกครองชั้นผู้ใหญ่ นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการทางด้านปรัชญาและศาสนา และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 20 ท่าน

3.2.2 กลุ่มเป้าหมายในการยื่นยันรูปแบบ ได้แก่ เจ้าคณะภาค 9, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ 4 ท่าน , เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ 4 รูป ตัวแทนเจ้าพนักงานตำรวจในเขตตำรวจภูธร ภาค 4 1 ท่าน รวมเป็น 10 รูป/คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เจ้าคณะตำบล หมายถึง พระภิกษุที่มีหน้าที่ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลให้มีจริยาวัตรเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน ควบคุมและบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวิธีการ กระบวนการ กิจกรรม โครงการ หรือแนวทางการปฏิบัติงานจากสภาพเดิม ๆ วิธีการเดิม ๆ ไปสู่มิติใหม่ที่ก้าวหน้าหรือเป็นไปในเชิงบวก โดยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้

ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล หมายถึง ผลสำเร็จที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากปัจจัย 6 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (พระสังฆาธิการระดับปกครอง) หมายถึง การที่เจ้าคณะตำบลได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (พระสังฆาธิการระดับปกครอง) ได้แก่ การให้ความจริงใจ ให้กำลังใจในการทำงาน ให้ความรู้ คำปรึกษา พுகุศล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทางด้านสิ่งของและการบริการ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานและการบริการด้านต่าง ๆ

2. ปัจจัยด้านการเห็นแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน (สหธรรมมิก) หมายถึง การที่เจ้าคณะตำบลได้เห็นตัวอย่างจากเจ้าคณะตำบลหรือพระสังฆาธิการรูปอื่น ๆ ทำงานในหน้าที่ได้ดี และประสบความสำเร็จในการเลื่อนสมณศักดิ์พัฒนาศักดิ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางคณะสงฆ์และญาติธรรมเป็นสำคัญ

3. ปัจจัยด้านความคลาดทางอารมณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง การมีความอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและมหาเถรสมาคมมีการปรับเปลี่ยนกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จำนวนปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายแต่ละครั้ง การแสดงออกของผู้บังคับบัญชาและเพื่อน

ร่วมงานรวมทั้งผู้มาติดต่อประสานงาน ที่กระทบต่อความรู้สึก อารมณ์แล้วส่งผลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

4. ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง การที่เจ้าคณะตำบลสามารถกระทำสิ่งใด ๆ ที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ถึงแม้ว่าจะพบอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ รู้จักกำหนดเป้าหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตน และอดทนทำงานที่ยากได้เป็น เวลานานจนงานนั้นบรรลุผลสัมฤทธิ์

5. ปัจจัยด้านการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่เจ้าคณะตำบลใช้เหตุผลในการ เลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม การปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลดังกล่าวนี้จะ แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ ที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล เหตุผลที่บุคคลอาจใช้ได้ นั้นมี 6 ประเภท เรียงลำดับจากขั้นต่ำไปสูงขึ้นสูงสุด ตามทฤษฎีของ Koberg. (1999 : 71 - 79) คือ 1) หลักการเชื่อฟังคำสั่ง การหลบหลีกและการลงโทษทางกาย 2) หลักการแสวงหารางวัลที่เป็น วัตถุสิ่งของ 3) หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ 4) หลักการทำหน้าที่ของสังคม 5) หลักการ ใช้ วิจารณ์ญาณของตนเอง และ 6) หลักการยึดมั่นอุดมคติสากล

6. ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความเชื่อและการคาดหวังของเจ้าคณะ ตำบลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานว่าผลของการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย นั้น เกิดจากตนเองมากกว่าที่จะเกิดจากคนอื่น หรือความบังเอิญ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สารสนเทศที่ได้สามารถนำไปวางแผนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
2. รูปแบบประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9 สามารถนำไปเป็นตัวแบบในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าคณะ ตำบลได้